

דפי עיון

"ליהודים היתה אורה" אמר רבי יהודה:

אורה - זו תורה.

וכך הוא אומר:

"כי נר מצוה ותורה אור" [מגילה ט"ז]

לזכרה של: אורה מושקוביץ ע"ה

משואות-יצחק

במפרשים

יו"ל ע"י מ. מושקוביץ * משואות-יצחק 79858 ד.ג.שדה-גת * טל': 08-8616173 * פקס: 08-8616174

שנת תשע"ז

פרשת ויקהל

א. תוספת ברכה

פרק לה' פסוק כב':

ויבאו האנשים על הנשים (ל"ה כ"ב)

חזון נפרץ במקרא, כי המלה "על" תבא תחת המלה "עם", כמו בפרשה ויצא, ולא שתם על צאן לבן, שפירושו "עם צאן לבן", ובפרשה שם, ואם תקח נשים על בנותי, שפירושו ג"כ עם בנותי, כלומר יחד, ובר"פ וישלח אם על בנים, ובר"פ שמות, ונוסף גם הוא על שונאינו, שבאורו, שיתאחד עם שונאינו, ובפ' בא, ראשו על כרעיו ועל קרבו, שפירושו יחד עם כרעיו ועם קרבו, ובפ' בשלח, משנה על אשר ילקטו, ובפ' ראה לא תאכל עליו חמץ שבאורו עמו עם שחיטת הקרבן פסח, ובירמיה (ד' כ') שבר על שבר, כמו שבר אחד יחד עם שבר שני, ועוד כהנה, וגם כאן הכונה ויבאו האנשים על הנשים, האנשים עם הנשים באו יחד.

וטעם הדבר שהיו דרושים לבא יחד אפשר לבאר משום דמבואר כאן שהביאו הנשים כמה מיני תכשיטין שלהן, ומבואר באה"ע"ז סימן צ"ו, דאין רשות לבעל למכור תכשיטי אשתו בלא רשותה, וכן מבואר סוף מס' ב"ק קי"ט א' שאין האשה רשאי למכור או לנדב דבר בלא רשות בעלה. ואם היו באים האנשים לבד והנשים לבד הי' אפשר להסתפק אם לקבל מה שהביאו, כי אולי הביא הוא בלא רשות שלה והיא בלא רשות שלו, ולכן באו ביחד והודיעו כי מה שהביאו הוא ברשות ורצון שניהם.

אלו

1. אינה קושי לה הנראה לפרשנו?

2. מה מצנהו?

3. פרשנו רוצה לפרשנו מכאן הלכה מסוימת, למה לה חשוק לז?

* * *

ב. כלו יקר.

פרק לה' פסוק כז':

[כז] וְהַנְּשָׂאִים הֵבִיאוּ אֶת אֲבְנֵי הַשֹּׁהַם. אָמְרוּ רַבִּינָן, לְפִי שְׁנֵיתְרֵשְׁלוּ בַּנְּדָבָה זֶה וְלֹא הֵבִיאוּ נְדָבָתָם כִּי אִם לְבִסּוּף, עַל כֵּן נִחְסַר אוֹת יו"ד מִשְׁמֵם, "וְהַנְּשָׂאִים" חָסַר כְּתִיב (ספרי נשא ז,ג), כִּי בְּאֵמֶת לֹא הָיָה לָהֶם לְהִמָּתִין עַד לְבִסּוּף, כִּי אוֹלֵי יִתְנוּ יִשְׂרָאֵל כָּל הַצָּרָף, וְלֹא יִהְיֶה לָהֶם חֵלֶק בְּכָל הַמְּשָׁכָן. וּמֵה שְׁנֵחָסַר יו"ד דְּוָקָא, פִּרְשְׁנוּ לְמַעַלְה פִּרְשַׁת תְּרוּמָה (לעיל כה,א), לְפִי שְׁאֵמַר הַקֶּב"ה: "גִּבְהָ

עינים ורחב לִבָּב אֲתוּ לֹא אוֹכֵל" (תהלים קא,ה), וְאֶצֶל הַנְּשָׂאִים הָיְתָה בְּלִי סֶפֶק רוּחַ גָּאוֹה, בְּאִמְרָם דְּרַף הַתְּפָאֲרוֹת: מִי יִמְלֵא מֵה שְׁאֲנַחְנוּ מִחֲסָרִים, אֲכָל אֲנַחְנוּ מִמְּלֵאִים כָּל מֵה שֶׁהַצָּבוּר מִחֲסָרִים, עַל כֵּן לָקַח הַקֶּב"ה מִשְׁמֵם אוֹת יו"ד, כִּי רַק אוֹת זֶה מִן הַשֵּׁם הַגָּדוֹל הָיָה חָקוּק בְּשֵׁמֶם, וְאוֹתוֹ לָקַח ה' מֵהֶם, לומר: אֵין כָּאן מְקוֹמוֹ.

"נשיאים ורוח וגשם אין איש מתהלל במתת שקר" (תענית ח:), ואם כן, במקום שאין נותנים הנדבה אין הנשיאים מורידין כלום, אבל כאן שכל אחד נתן נדבתו, על כן נאמר והנשאם הביאו וגו', כי הנשיאים נתנו גשמים בעתם, והיתה הנדבה משתלחת בכל מעשה ידיהם, עד שהיו קונים אבני שהם וכל אבן יקר על ידי רב עשר שהשפיעו להם הנשיאים. או שהיו הנשיאים שואבים המים מן קרקעית הים, מקום שאבני שהם מצויין שם.

ויעל צד הרמזו יפרש מה שאמרו במסורה: שתי פעמים ויכלא. א', "ויכלא הגשם מן הארץ" (בראשית ח.ב). ב', "ויכלא העם מהביא". רמזו, שבזמן שאינן נותנים נדבתם, "ויכלא העם מהביא" את מה שנדבו, אז "ויכלא הגשם מן הארץ". ויש אומרים, לפי שהנשיאים הביאו המזן, והיה מזונותם מזמנת, ולא היה להם שום הוצאה, משם נתעשרו, כי ממזנם היה מוסף תמיד, והיה בידם כדי לקנות אבני שהם.

ונזכר לומר עוד, לפי שכל המשכן היה כפרה על מעשה העגל, שגם שבירת הלוחות ואותיות קדושות פורחות, וידוע שהאותיות יש בהם יותר קדשה מן הלוחות, על כן הביאו כל העם לנדבה שלשה עשר דברים האמורים בפרשת תרומה, לכפר על שגמרו פריחת אותיות הלוחות הנדרשים בשלשה עשר מהות שהתורה נדרשת בהם, ולא היו הנשיאים יכולין להביא עוד שום דבר נדבה המתיחס אל כתב הלוחות שהוא העקר, והצרכו להביא שתי אבני שהם לכפרה על שבירת שתי אבני הלוחות, וכפרה זו אינה חשובה כמו כפרת העם, על כן נחסר אות יו"ד משמם, כי לא היה חלק להם באותה כפרה הבאה על כתב יו"ד הדברות, דהינו האותות הפורחות.

ורז"ל דרשו "והנשאם הביאו" מלשון עננים, כמו "נשיאים ורוח" וגו' (משלי כה,יד), ואמרו שהעננים הביאו אבני שהם (יומא עה.). ונראה לי על דרך אמרם ז"ל: אין הגשמים נעצרים כי אם על פוסקי צדקה ברבים ואינן נותנים, שנאמר:

מלכות

1. מה היתה טעותם של הנשיאים?
2. מה היה צונטם לכך?
3. בקטע השני בדבריו צוסק כרשנו על הקשר בין צדף הזהב, איך זה מתקשר?
4. מה צנין "אותיות פורחות" לכאן?
5. בקטע השלישי מפי' כרשנו לצונני, התוכל להסבירו?
6. במה בדיוק צוסק הקטע הרביעי (האחרון) של כרשנו?

* * *

ג. אור החיים.

פרק לה' פסוקים כז'-לד'; פרק לו' פסוק א':

לו

א) ועשה בצלאל וגו' את כל מלאכת וגו'. קשה והלא אפלו לקיחת הנדבה צדין לא לקח לעשות ואיך יצדק לומר ועשה וגו', אכן הפונה היא שהכין כלי אמנות הצריכין לעשות בהם כל פרטי המלאכה אשר צוה ה' לעשות כי צריכין כמה פרטי כלי אמנות, וזה שעור הכתוב ועשה בצלאל וגו' את כל מלאכת פרוש כלים שהם מלאכת מעשה עבודת הקדש לכל אשר צוה ה' כי יש עבודת המתכות ועבודת כלי העץ ועבודת האבנים והאריגה, וצא ולמד מה שאמרו ז"ל (שבת מ"ט:). כי המ' מלאכות כלן היו במקדש, ומהנשמע מהכתובים מוכן כי ביום אחד הכינו כל כלי אמנות:

כז) והנשאם וגו'. לצד שבאו באחרונה נכתבו אחר מטוה העזים בחכמת משים: (כט) הביאו בני ישראל נדבה לה'. התורה מעידה על כללות ישראל שהביאו נדבת ה' פרוש דבר הראוי לקרא נדבה: (לד) וזהורת נתן וגו'. פרוש לצד שיש חכמים רבים שתהיה חכמתם בלבם לבד שלא ידעו ללמוד, לזה אמר ולהורות נתן בלבם השכיל חכמת הלמוד, עוד בא לשלל מה שכתוב בפ"ג דיומא (ל"ח) של בית גרמו לא רצו ללמד על מעשה לחם הפנים של בית אבטינס לא רצו וכו', והודיענו הכתוב כי על אלו יאמר (משלי י') וְכִרְ צִדִיק לְבָרָכָה כִּי הָיוּ מוֹרִים וּמְלַמְדִים כֹּל הַרוֹצֵה:

מלכות

1. מה אחדש כרשנו בדבריו על פסוקים כז', כט'?
2. בדבריו על פסוק לד' מביא כרשנו רציון מיוחד, מה הוא ואיך הוא נקשר לפסוקנו?
3. לכאורה מה הקושי בפסוק א' של פרק לו'?
4. מה מצאנו לכך?

וְנִרְאָה שְׁנֵקֵט "הַצְּבָאוֹת", כִּי הַנָּשִׁים
הַעֲמִידוּ צְבָאוֹת רַבּוֹת בְּמִצְרַיִם,
וְהָיוּ אוֹמְרִים: כְּסִבּוּרִים שֶׁלֹּא שָׁלוּ בָהֶם
הַמִּצְרַיִם? שֶׁהָיוּ בְּעַלְיָהֶן הָיוּ מְעַנִּים בְּעִבּוּר
פָּרֶךְ הַמְּמַעֲטָה הַפְּרִיָּה וּרְבִיָּה, וּבּוֹדָאי מִן
הַמִּצְרַיִם נִתְעַבְרוּ. עַל כֵּן רָצוּ לְגַלוֹת צְדָקְתָן, כִּי
בְּעִבּוֹר שֶׁהַעֲמִידוּ צְבָאוֹת רַבּוֹת - עַל כֵּן הִצְרַכּוּ
לְגַלוֹת טְהוּרָתָם, וְהִבְיִאוּ אוֹתָן מִרְאוֹת שֶׁעַל
יְדֵיהֶם הַעֲמִידוּ אוֹתָן הַצְּבָאוֹת כְּדֵי לַעֲשׂוֹת
מֵהֶם הַפִּיּוֹר, כְּאֵלוֹ אָמְרוּ: הִבִּיטוּ וּרְאוּ וּבְחַנּוּנוֹ
בְּזֹאת, אִם הַעֲמִידוּ אוֹתָן צְבָאוֹת בְּטְהוּרָה או
לֹא, כִּי הַפִּיּוֹר נַעֲשֶׂה לְכַדְקֵן כְּסוּטוֹת.

וְאָמַר: "אֲשֶׁר צְבָאוֹ פֶּתַח אֶהְיֶה מוֹעֵד",
וְעִדֵּן הָאֶהְיֶה מוֹעֵד לֹא נַעֲשֶׂה, עַל כֵּן
פָּרְשׂוּ שֶׁזֶּה אֶהְיֶה מוֹעֵד שֶׁל מִשָּׁה, עֵינֵי בְּרַבִּי
אֲבָרָהָם בֶּן עֲזַרְיָה, וְכֵן בְּרַבֵּנוּ בַחַיִּי. וְלִי נִרְאָה
שֶׁמִּדְבַר הַכֹּל בְּצַנִּיעוֹת הַנָּשִׁים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב:
הִנֵּה בְּאֶהְיֶה, פֶּרֶשׁ רִשׁוֹ: צַנִּיעָה הִיא (כְּרַאשִׁית
יח,ח), כִּי אוֹתָן צְבָאוֹת שֶׁהַעֲמִידוּ "צְבָאוֹ פֶּתַח
אֶהְיֶה מוֹעֵד", רָצָה לומר בְּאֶהְיֶה שֶׁלָּהֶם. וְמָה
שֶׁנֶּקֶט "פֶּתַח", לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר בְּזוֹנָה: "וַתֵּשֶׁב
בְּפֶתַח עֵינַיִם" (שם לח,יד), עַל כֵּן אָמַר

בְּצַנִּיעוֹת "פֶּתַח אֶהְיֶה". וְנִקֵּט "מוֹעֵד", כִּי
שֶׁם נוֹעְדוּ יַחְדָּו עִם בְּעַלְיָהֶן אֲשֶׁר הָיוּ כָּל הַיּוֹם
בְּשָׂדוֹת, כִּי לְשׁוֹן מוֹעֵד הוּא, הַבָּאִים מִמָּקוֹם
אַחַר לְהִתְוַעֵד בְּמָקוֹם זֶה.

וְחַוֵּי עֵשׂוֹת אֶת הַפִּיּוֹר נַחֲשֶׁת וְאֵת כְּנֹו
נַחֲשֶׁת בְּמִרְאוֹת הַצְּבָאוֹת. פֶּרֶשׁ
רִשׁוֹ, שֶׁהַפִּיּוֹר נַעֲשֶׂה מִן מִרְאוֹת הַנָּשִׁים וְכוּ'.
וַיֵּשׁ שְׁנֵי טַעְמִים בְּדָבָר, לְמַה נַעֲשֶׂה הַפִּיּוֹר מִן
מִרְאוֹת שֶׁל הַנָּשִׁים. טַעַם אֶחָד הוּא, לְפִי שֶׁמֶן
הַפִּיּוֹר הָיוּ מְשַׁקֵּין הַסּוּטוֹת, עַל כֵּן הָיוּ הַנָּשִׁים
מְסִיעִים בְּעֵשֶׂת הַפִּיּוֹר, לְהוֹדִיעַ כִּי הֵמָּה
בְּחֻזְקָת כְּשִׁרוֹת, וְרוֹצִים בְּבִדְיָקָת הַפִּיּוֹר אַחַר
שִׂיּוּדָעִים בְּעֵצָמָם כִּי צַנִּיעוֹת הֵמָּה. וְנִתְּנוּ דוֹקָא
נַחֲשֶׁת, לְפִי שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיִּמְצָח אִשָּׁה זוֹנָה הִיא
לֵךְ" (ירמיה ג,ג), וְכָתִיב: "וַיִּמְצָח נַחֲשֶׁת" (ישעיה מח,ד), וְיִדְוַע שֶׁאֵין קְטִיגוֹר נַעֲשֶׂה
סַגּוֹר, לְכַף נִתְּנוּ נַחֲשֶׁת, כִּי בְּזֶה הוֹרוּ שֶׁלֹּא
הִיָּתָה מְצָחָם נַחֲשֶׁת. טַעַם שְׁנֵי הוּא,
שֶׁהַמִּרְאוֹת הֵם כְּפִיּוֹר הַפִּיּוֹר הַמִּרְאוֹת פְּנִים
לְפָנִים, כְּמוֹ כֵּן הַמִּרְאוֹת מִרְאוֹת פְּנִים לְפָנִים,
כִּי כְּמוֹ שֶׁהַמִּרְאוֹת מְגִידִין לָהּ אִם הִיא יֹפֵת
תֹּאֵר אוֹ כְּעוֹרָה, כִּי מִי הַפִּיּוֹר מְגִידִין
וּמְפָרְסְמִים אִם זֹנָתָה אוֹ לֹא, וְאִם הִיא כְּשִׁרָה
בְּמַעֲשֶׂיהָ.

אלו

1. נִי טַעַמִּים נוֹתֵן כְּרַשְׁנוֹ - עַצְמֵי רִשׁוֹ לְעֵשֶׂת הַכִּיּוֹר מִן הַמִּרְאוֹת
הַתּוֹכֵל לְמַנּוֹתָם וּלְהַסְמִיר מֵהַהַבְדָּל מִיְהוָה?
2. אִיךְ כְּרַשְׁנוֹ מִיְהוָה אֵת: "צְבָאוֹת"?
3. מִקְטָע הַפִּיּוֹר מִפְּלִיט כְּרַשְׁנוֹ אֲדָו יוֹתֵר רַחוּק מִן הַפֶּסֶט, אִיךְ הוּא מִיְהוָה
אֵת, אֲוֵהַ אֲוֵרָה" וְאֵה רַבָּה לְמַנְדְּנוֹ?

* * *